

PANDEMİ SÜRECİNDE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA KULLANIM DÜZEYİ VE KİMLİK KARMAŞASI İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ali YABACI

Milli Eğitim Bakanlığı, aliyabaci@gmail.com Orcid: 0000-0002-3658-7291

Mehmet KURT

Milli Eğitim Bakanlığı, mavikurt1176@gmail.com Orcid: 0000-0001-8869-3400

Nazmi ÖZ

Milli Eğitim Bakanlığı, nazmioz01@gmail.com Orcid: 0000-0003-3501-7155

Mehmet ÖZDEMİR

Milli Eğitim Bakanlığı, mehmetozdemir02@gmail.com Orcid: 0000-0003-2052-6926

Raziye AYDIN

Milli Eğitim Bakanlığı, aydinraziye@hotmail.com Orcid: 0000-0002-4186-2788

ÖZ

Bu çalışmada, Covid-19 pandemisi nedeniyle yaşanan Uzaktan Eğitime Geçiş Sürecindeki çevrimiçi sosyalleşmede lise öğrencilerinin iletişim kurma biçimleri, benlik sunumları, sosyal etkileşimleri, mesleki rolle ilgileri ve kişilerarası ilişkileri açısından çevrimiçi sosyalleşmenin oluşturabileceği kimlik karmaşasının boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, sosyal medya kullanıcısı farklı tür liselerde eğitim gören 804 lise öğrencisine anket uygulanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre sosyal medya üzerinden kurulan ilişkiler ve iletişim biçimleri, kimlik karmaşasını; kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, mesleki rolün değersizleştirilmesi ve yakınlığa karşı yalıtılmışlık boyutunda açıklamaktadır.

Lise öğrencilerinin eğitim gördüğü kurum türüne göre kimlik karmaşasının bütün alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu saptanmıştır. Bölünmüş kişiliğin kızlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu, kardeş sayılarına göre kimlik karmaşasının, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, Yakınlığa karşı yalıtılmışlık ile anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

Lise öğrencilerinin; anne ve babanın birliktelik durumlarına göre yakınlığa karşı yalıtılmışlık alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu, annenin eğitim düzeyine göre kimlik karmaşasının, Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu, baba eğitim düzeylerine göre yakınlığa karşı yalıtılmışlık alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin algıladıkları akademik başarı durumlarına göre kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, mesleki rolün değersizleşmesi, kimlik karmaşası arasında anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu söylenebilir.

Lise öğrencilerinin, sosyal medyada günlük ortalama geçirilen saate ve sosyal medyadaki arkadaş sayılarına göre kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, okul psikolojik danışma hizmetlerinin bu alandaki sorunları fark etmesi ve uygun çözüm yolları üretebilmesi açısından önemlidir.

Anahtar kelimeler: Kimlik Karmaşası, Çevrimiçi Sosyalleşme, Sosyal Medya, Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası, Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık, Mesleki Rolün Değersizleşmesi

A RESEARCH ON THE RELATIONSHIP OF HIGH SCHOOL STUDENTS' SOCIAL MEDIA USAGE AND IDENTITY CRISIS DURING THE PANDEMIC PERIOD

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the dimensions of the identity crisis that online socialization can create in terms of communication styles, self-presentations, social interactions, interest in professional roles, and interpersonal relationships of high school students in online socialization during the transition to distance education due to the Covid-19 pandemic. In line with this purpose, a questionnaire has been applied to 804 high school students who are social media users and are studying at different types of high schools. According to the results of this research, the relationships and communication styles established through social media explain the identity crisis in terms of split personality, devaluation of professional role and digitalization of interpersonal relationships.

It has been determined that there is a significant relationship between all the sub-dimensions of the identity crisis according to the type of high school. It has been observed that split personality is higher in girls than boys and that identity crisis, split personality, and digitalization of interpersonal relationships according to the number of siblings have a significant relationship.

It was concluded that there was a significant relationship between a) the digitization of interpersonal relationships sub-dimension according to the high school students' mother and father living together; b) identity crisis, split personality, digitization of interpersonal relations, according to the education level of the mother c) the digitization of interpersonal relationships sub-dimension according to the education levels of the father.

It can be said that there is a significant relationship between the split personality, the devaluation of the professional role, and the identity crisis, according to the students' academic success.

It has been determined that high school students have a significant relationship between identity crisis and its sub-dimensions according to the average number of hours spent on social media per day and the number of friends on social media. The results obtained from the research are important for school psychological counselling services to recognize the problems in this area and find suitable solutions.

Key words: Identity Crisis, Online Socialization, Social Media, Divided Personality, Digitalization of Interpersonal Relations, Devaluation of Professional Role

1. GİRİŞ

Korona virüs salgını tüm dünyada kuvvetli etkisini sürdürürken, eğitim faaliyetleri de salgından en fazla etkilenen alanlar arasında yer almıştır. Yüz yüze eğitimi riskli bulan Sağlık Bakanlığı Korona virüs Bilim Kurulunun önerileri doğrultusunda, 2019-2020 eğitim yılının Mart ayının ikinci yarısında başlatılan ve eylül ayı itibarıyla başlayan 2020-2021 eğitim-öğretim yılında da devam eden uzaktan eğitim modeli uygulamaya konulmuştur.

Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre niteliği tartışılmaktadır. Bu sebeple, uzaktan eğitim tüm alt boyutları ile incelenmeli ve değerlendirilmelidir (Elcil, Şahiner, 2014).

Son yıllarda internetin niceliksel ve niteliksel olarak yaygınlaşması, öğrencilerin sosyal etkileşimden uzak bir şekilde geçirdiği pandemi süreci, onların akranlarıyla iletişim kurma ve sohbet etme ihtiyacına imkân tanıyan sosyal ağları kullanmalarında ve sosyal medyada geçirdikleri sürede önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Sosyal ağlar, kullanıcıların içerik, fikir, görüş, inanç, duygu, kişisel, sosyal ve eğitim deneyimlerini paylaşmasına izin veren web sitelerini ve uygulamaları içerir. Ayrıca küresel düzeyde geniş bir kullanıcı yelpazesi arasında iletişime izin verirler. Instagram, Telegram, Facebook, Twitter, Skype ve WhatsApp en popüler ve yaygın olarak kullanılan sanal sosyal ağlar arasındadır. Aynı ilgilere sahip bireylerin düşünce ve fikirlerini paylaştıkları sosyal ağların, sosyal hayata benzetilmesi ve etkileşim ile paylaşımı artırmasından dolayı, kişileri daha sosyal bir canlıya dönüştürdüğü söylenebilir (Onat ve Alikılıç, 2008). Sosyal medya, kişilerarası etkileşimi güçlendirici, zayıflatıcı veya tamamlayıcı etkilerde bulunmaktadır (Hazar, 2011; Akçay & Hülür, 2016). Sosyal medya bu bakımdan sadece kültürel değişimlerin değil; kişilerarası ilişkilerin de sanal bir boyuta taşındığını göstermektedir (Başlar, 2013; Binark ve Sütçü, 2008).

Kültürel olarak duyarlı öğretim, öğrencilerin öğrendikleriyle daha iyi bağlantı kurmasına yardımcı olur. Sosyal medya gençlik kültürünün çok büyük bir parçası olduğu için, öğrencilerin bu platformları nasıl kullandığını, yaşadıkları deneyim türlerini ve tüm bunlar hakkında nasıl hissettiklerini bilmemiz gerekir.

Sosyal ağlar, önemli bir iletişim kanalı ve bir sosyal destek kaynağı olarak öğrenme ortamlarında çok önemli bir rol oynamaktadır (Cadima, Rodríguez, & Fierro, 2012). Sosyal ağlar öğrencilerin; bilgi ve enformasyon kaynaklarına geniş erişimini sağlar, grup etkileşimini sağlar, işbirlikçi öğrenme faaliyetlerine katılımı ve öğrencinin motivasyonunu artırır (Hamid, Waycott, Kurnia, & Chang, 2011), öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle etkileşimini artırır (Hamid, Waycott, Kurnia, & Chang, 2015) ve aktif ve sosyal öğrenmeyi destekler (Keleş, Demirel, 2011). Genel olarak, internet ve sosyal ağlar gibi yeni teknolojilerin ortaya çıkması, küresel iletişimin kolaylaştırılması ve kalitesinin artırılmasında fırsatlar sağlamanın yanı sıra bazı tehditler de oluşturmuştur (Avcı, Çelikden, Eren, 2015). Sosyal ağların kullanımı kötü yönetildiğinde, bireysel ve toplumsal düzeyde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

İnternet ve sosyal ağlara bağımlılık hakkında birçok farklı teori vardır. En önemli teoriler arasında psikoloji teorisi, sosyal kontrol teorisi, davranışsal açıklama, genetik açıklama ve bilişsel açıklama yer alır. Psikoloji teorisine göre, sosyal ağ bağımlılığının kökleri çocuklukta psikolojik şoklar veya

duygusal eksiklikler, kişilik özellikleri ve psikososyal statüde yatmaktadır. Sosyal kontrol teorisine göre, bağımlılık yaş, cinsiyet, ekonomik durum açısından farklılık gösterdiğinden, belirli bağımlılık türlerinin toplumun belirli gruplarında diğer gruplardan fazla bulunması daha olasıdır (Sadock, Sadock, 2000). Davranışsal teori, bir kişinin sosyal ağları gerçeklikten kaçma ve eğlence gibi ödülleri için kullandığına inanmaktadır. Genetik teoriye göre, bazı kromozomların veya hormonların varlığı veya beyin aktivitesini düzenleyen bazı kimyasalların eksikliği bağımlılıkta etkilidir (Beard, 2005; Alavi, Jannatifard, 2012) Bilişsel teoriye göre, sosyal ağ bağımlılığı hatalı bilişten kaynaklanır ve insanlar sosyal ağları iç ve dış sorunlardan kaçmak için kullanma eğilimindedir (Can, Kaya, 2016) . Genel olarak, sosyal ağ bağımlılığı, siber ilişki bağımlılığının bir biçimi olarak sınıflandırılır.

Kaygı, stres, depresyon ve düşük benlik saygısı olan kişilerde sosyal ağ bağımlılığının daha yüksek olduğuna inanılmaktadır (Guedes, Sancassiani, Carta, Campos, Machado, King & Nardi, 2016). Griffith (2005), bağımlılık davranışının, duygudurum değişikliği, erteleme, çatışma gibi belirli özelliklere sahip bir davranış olduğunu öne sürmektedir. Bağımlılık yapan davranış, bir kişide bir hastalık veya sosyal sorun riskini artıran tekrarlanan alışkanlıkları ifade eder. Sosyal ağ bağımlılığı, hayatın gerçek sorunlarını görmezden gelme, kendini ihmal etme, ruh hali değişimleri, bağımlılık yapan davranışları gizleme, erteleme ve zihinsel kaygılara sahip olma gibi özellikleri içerir (Guedes, Sancassiani, Carta, Campos, Machado, King & Nardi, 2016).

Sosyal ağların aşırı kullanımının öğrenciler için olumsuz yanlarından biri de kimlik karmaşasıdır. Sanal dünyada, sanal ötekilerin beğenilere göre yeniden inşa edilen kimlikleri ve benlik sunumlarını görmek mümkündür (Bostan, Bostan, Sarpkaya, Yabacı, 2020a).

Yaşam sürecinde bizi en çok düşündüren sorular genel olarak “Ne yapıyorum? Ben gerçekten böyle bir insan mıyım?” şeklinde kendini sorgulayan sorulardır. Bu soruları kendimize sormaya başladığımız ilk dönem ise “ergenlik dönemi”dir. Çocuklukta öğrenilenler gün gelir yetişkin dünyasındaki değerlerle karşılaşır. Lise öğrencileri bu karşılaşma ve çarpışma dönemini en belirgin şekilde yaşayarak durumu anlamak için yoğun çaba sarf ederler. Sözü edilen yoğun çaba, kimlik karmaşası olarak tanımlanabilir (Bostan, Bostan, Farsak, 2021).

Kimlik, bir kişinin öznel benlik duygusunu oluşturan deneyimleri, ilişkileri, inançları, değerleri ve anıları içerir. Bu, zaman içinde benliğin yeni yönleri geliştirilse veya güçlendirilse bile oldukça sabit kalan sürekli bir benlik imajı yaratmaya yardımcı olur. Bir kimlik krizi, kişinin benlik duygusunu veya dünyadaki yerini sorgulamasını içeren gelişimsel bir olaydır. Kavram, kimlik oluşumunun insanların karşılaştığı en önemli çatışmalardan biri olduğuna inanan gelişim psikoloğu Erik Erikson tarafından geliştirilerek psikoloji ve psikiyatri yazına sokulmuştur (Dereboy & Çelen 2012). Erikson’a göre kişilik gelişimi 8 dönemden oluşmaktadır ve bu dönemler arasında insanlar farklı çatışma ve karmaşalar yaşar. Bu çatışmalar kritik dönemler olarak kabul edilir ve ‘psikososyal kriz’ adı verilmiştir. Bu çalışmada “Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası” ve “Yakınlığa karşı yalıtılmışlık” dönemleri üzerinde durulmuştur.

İyi gelişmiş bir kimlik, bir kişinin bağlı olduğu hedefler, değerler ve inançlardan oluşur. Kendinde zamanla tutarlılığın farkındalığı, bu tutarlılığın başkaları tarafından tanınmasıdır (Erikson, 1980). Kimlik geliştirme süreci hem bireysel hem de toplumsal bir olgudur (Adams ve Marshall, 1996). Bu sürecin çoğu, bilişsel gelişimin bir bireyin rol modellerine ve kimlik seçeneklerine maruz kalmaya dayalı bir 'kendilik teorisi' inşa etmesine izin verdiği ergenlik döneminde varsayılır (Erikson, 1980). Kimlik, seçenekleri veya tercihleri keşfetme ve keşiflerinin sonucuna dayalı olarak bir seçeneği kabul etme süreci yoluyla oluşturulur. İyi gelişmiş bir kimlik duygusu oluşturulamaması, kimlik karışıklığına neden olabilir. Kimlik karmaşası yaşayanlar, kim olduklarına veya toplumdaki rollerine dair net bir fikre sahip değildir.

Kimlik krizinden geçen bir kişi,

- Ben kimim?
- Ne hakkında tutkuluyum?
- Kişisel özelliklerim nelerdir?
- Değerlerim neler?
- Toplumdaki rolüm ve gelecek amacım nedir?

Sorularını kendine sorabilir. Büyük bir değişim yaşıyorsa ya da stresli bir dönemden geçiliyorsa ve yukarıdaki sorular bireyin günlük hayatını etkilemeye başlıyorsa bir kimlik bunalımı yaşıyor olabilir (Bostan, Bostan, Sarpkaya, Yabacı, 2020b).

Günümüzün hızla değişen dünyasında, kimlik krizleri bugün Erikson'un zamanından daha yaygın olabilir. Bu tür krizler genellikle bir kişinin hayatındaki ani bir değişikliğe tepki olarak ortaya çıkar. COVID-19 salgını da bu kişisel yaşam değişikliklerini içeren geniş toplumsal bir olaydır.

Bu araştırmanın amacı, pandemi sürecinde, sosyal medya kullanan farklı tür liselerde uzaktan eğitim gören öğrencilerin demografik değişkenler açısından kimlik karmaşası boyutlarını araştırmaktır. Lise öğrencilerinin iletişim kurma biçimleri, benlik sunumları, sosyal etkileşimleri, mesleki rolle ilgileri ve kişilerarası ilişkileri açısından sosyal medya kullanımının oluşturabileceği kimlik karmaşası boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Kimlik karmaşasını ölçmeye yönelik, yakınlığa karşı yalıtılmışlık, mesleki rolün değersizleştirilmesi, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası faktörleri ölçülmüştür.

Kimlik karmaşasının ciddi etkileri düşünüldüğünde lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım sıklığı ile demografik değişkenler açısından kimlik karmaşası davranış düzeylerinin araştırılması gerektiği söylenebilir. Ayrıca bu alandaki sorunların saptanması ve uygun çözüm yolları bulunması gereklidir.

Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımını ve kimlik karmaşasına etkilerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmada, benlik saygısının kimlik karmaşasını etkileyebileceği varsayımından hareketle aşağıdaki araştırma problemlerine cevaplar aranmıştır.

- Lise öğrencilerinde cinsiyetlerine göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde sınıflarına göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde eğitim gördükleri lise göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde kardeş sayılarına göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde anne-baba birliktelik durumlarına göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde anne-baba eğitim durumlarına göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde aylık aile gelirlerine göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde algıladıkları kendi başarı durumlarına göre sosyal medya kullanım ve kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinde Sosyal medyada arkadaş sayısı ile kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası faktörü arasında anlamlı fark var mıdır?
- Lise öğrencilerinde Sosyal medyada geçirilen zaman ile kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası faktörü arasında anlamlı fark var mıdır?
- Lise öğrencilerinde Sosyal medyada arkadaş sayısı ile yakınlığa karşı yalıtılmışlık faktörü arasında anlamlı fark var mıdır?
- Lise öğrencilerinde Sosyal medyada geçirilen zaman ile yakınlığa karşı yalıtılmışlık faktörü arasında anlamlı fark var mıdır?
- Lise öğrencilerinde Sosyal medyada arkadaş sayısı ile mesleki rolün değersizleştirilmesi faktörü arasında anlamlı fark var mıdır?

- Lise öğrencilerinde Sosyal medyada geçirilen zaman ile mesleki rolün değersizleştirilmesi faktörü arasında anlamlı fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, sınırlılıklar, işlem, veri toplama araçları, verilerin analizi ve çözümü ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma bir tarama araştırması olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, örgün eğitim görülen kurum türü, kardeş sayısı, anne-baba eğitim durumu, aile geliri ve akademik başarı durumu) bağımlı değişkeni ise kimlik karmaşasıdır.

2.2. Çalışma Grubu

Tablo.1: Evren ve Örneklem

Okul Türü	Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Mesleki ve Teknik Anadolu L.	Sosyal Bilimler Lisesi	BİLSEM
Ankete katılan öğrenci sayısı	190	153	123	176	130	32
Okullardaki Toplam Öğrenci Sayıları	1086	469	667	480	613	67

Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında eğitim gören 6 farklı okul türünde toplam 3382 öğrenciden oluşan evrende, 836 öğrenciden oluşan örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Fakat 32 öğrenci anketi geçerli bulunmadığı için araştırma dışında tutulmuştur. Sonuç olarak araştırmanın çalışma grubunu 804 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. Kapsam

Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında eğitim gören 804 lise öğrencisi ve anketten elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Bilgi toplama formu, araştırmaya katılan katılımcılar hakkında bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Cinsiyet, sınıf, eğitim görülen kurum türü, kardeş sayısı, anne-babanın birliktelik durumu, anne-babanın eğitim durumları, ailenin aylık geliri, öğrencilerin algıladıkları akademik başarı durumları, sosyal medyadaki arkadaş sayısı, sosyal medyadaki günlük ortalama geçirilen saati belirlemek amacıyla 10 soru bulunmaktadır.

Araştırmada Ellison, Steinfeld, ve Lampe 'nin (2007) 8 maddeli Facebook kullanma yoğunluğu ölçeği (Facebook Intensity Scale) kullanılmıştır. Facebook Kullanma Yoğunluğu Ölçeği bireylerin günlük aktivitelerinde Facebook kullanımını ölçmek için kullanılır. "Kimlik karmaşasını" ölçmeye yönelik, "Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık, Mesleki Rolün Değersizleştirilmesi, Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası" faktörleri ölçülmüştür. Faktörler içinde 12 sorudan oluşan birinci faktör "Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası", 12 sorudan oluşan ikinci faktör "Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık" ve 4 sorudan oluşan üçüncü faktör, "Mesleki Rolün Değersizleştirilmesi" dir. Çalışmada yer alan sorular 1'den (kesinlikle katılmıyorum) 5'e (kesinlikle katılıyorum) uzanan 5 noktalı Likert tipi tepki skalası üzerinde yer almıştır. Faktör analizi uygulanarak anketin yapı geçerliliği incelenmiştir. Çalışmada yararlanılan keşfedici faktör analizi, değişkenlerin azaltılması ve bunların belirli faktörler altında toplanması yoluyla davranışın anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Büyüköztürk, 2002; Çokluk vd, 2012). Faktör analizi ize

ölçek için örneklem uygunluk ölçüsü hesaplanarak (KMO=.861) analiz için veri yapısının uygun olduğu değerlendirilmiştir. Bartlett Küresellik Testi de ($X^2 = 3357.059$; $p < .01$) verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini ifade etmektedir. Yapının güvenilirliği Cronbach'ın alfa katsayısı ile ölçülmüş (Özdemir, 2013) ve anket bir bütün olarak tatmin edici bulunmuştur ($\alpha = .895$).

2.5. Ön Uygulama

Araştırmaya katılmayı kabul eden ve örnekleme çıkmayan 18 lise öğrencisine ön uygulama yapılmış, bilgi toplama formunda yanlış anlaşılabilir veya anlaşılmayan sorular düzeltilerek bilgi toplama formuna son şekli verilmiştir.

2.6. İşlem

Araştırmanın problemlerine yanıt bulmak amacı ile ölçek ve kişisel bilgi formundan oluşan paket araştırmacı tarafından 2020-2021 eğitim öğretim yılında kasım ayının 1.2.3. haftalarında 836 öğrenciye uygulanmıştır. Ancak verilen ölçme araçlarını yanlış ve eksik doldurmalarından dolayı 32 öğrenci araştırma dışında tutulmuştur. Sonuç olarak araştırma 804 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

2.7. Verilerin Analizi

Yapılan anketler sonucu elde edilen bulguların analizleri için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 25.0 programı kullanılmıştır.

Lise öğrencilerinin demografik özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeklerin ve alt boyutlarının puanları için denek sayısı (N), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri saptanmıştır.

Kimlik karmaşası ve kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık, mesleki rolün değersizleşmesi alt boyutları arasında korelasyon ilişkisinin saptanması amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Ayrıca lise öğrencilerinin kimlik karmaşası açısından cinsiyet, sınıf, eğitim gördüğü kurum türü, kardeş sayısı, anne-babanın birliktelik durumu, anne-baba eğitim düzeyi, aile geliri, akademik başarı durumu, sosyal medyadaki arkadaş sayıları, sosyal medyada günlük ortalama geçirilen saatler arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığına bakmak için Anova ve t-testi yapılmıştır. Anova (uygulanan tek yönlü varyans analizi) sonuçlarının anlamlı bulunmuş ise farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla post-hoc Tukey testleri uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 2: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kız	499	62,1
Erkek	305	37,9
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan 804 öğrencinin 499'unu kız(%62,1), 305'ini erkek(%37,9) oluşturmuştur.

Tablo 3: Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf dağılımı

Sınıf	Sayı	Yüzde
9	224	27,9
10	280	34,8
11	300	37,3
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan 804 öğrencinin 300'ünü 11. sınıf(%37,3), 280'ini 10.sınıf(%34,8), 224'ünü 9.sınıf(%27,9) oluşturmuştur.

Tablo 4: Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri kurum türü

Kurum Türü	Sayı	Yüzde
Anadolu Lisesi	190	23,6
Fen Lisesi	153	19,0
İmam-Hatip Lisesi	123	15,3
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	178	22,1
Sosyal Bilimler Lisesi	128	15,9
BİLSEM	32	4,0
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan 804 öğrencinin 190'ını (%23,6) Anadolu Lisesi, 178'ini (%22,1) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 153'ünü (%19,0) Fen Lisesi, 128'ini (%15,9) Sosyal Bilimler Lisesi, 123'ünü (15,3) İmam Hatip Lisesi, 32'sini (%4,0) BİLSEM oluşturmaktadır.

Tablo 5: Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayıları

Kardeş Sayısı	Sayı	Yüzde
Tek Çocuk	58	7,2
1 Kardeş	259	32,2
2 Kardeş	232	28,9
3 Kardeş	159	19,8
4 Kardeş	65	8,1
5 ve daha fazla	31	3,9
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan 804 öğrencinin 259'unu (%32,2) 1 kardeş, 232'sini (%28,9) 2 kardeş, 159'unu (%19,8) 3 kardeş, 65'ini (%8,1) 4 kardeş, 58'ini (%7,2) Tek Çocuk, , 31'ini (%3,9) 5 ve daha fazla kardeşe sahip olan lise öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 6: Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babasının birliktelik durumu

Anne-Baba Birliktelik Durumu	Sayı	Yüzde
Anne veya Baba Vefat Etti	32	4,0
Anne-Baba Ayrı	73	9,1
Anne-Baba Birlikte	699	86,9
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan 804 öğrencinin 699'unu (%86,9) anne-baba birlikte, 73'ünü (%9,1) Anne-baba ayrı, 32'sini (%4,0) anne veya baba vefat etti oluşturmaktadır.

Tablo 7: Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri

Anne Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	156	19,4
Ortaokul	136	16,9
Lise	237	29,5
Üniversite	247	30,7
Yüksek Lisans/Doktora	28	3,5
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan öğrencinin annesinin eğitim düzeyinin 247'sini (%30,7) üniversite, 237'sini (%29,5) lise, 156'sını (%19,4) ilkokul, 136'sını (16,9) ortaokul, 28'ini (%3,5) yüksek lisans/doktora oluşturmıştır.

Tablo 8: Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri

Baba Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	93	11,6
Ortaokul	119	14,8
Lise	232	28,9
Üniversite	294	36,6
Yüksek Lisans/Doktora	66	8,2
Toplam	804	100,00

Araştırmaya katılan öğrencinin babasının eğitim düzeyinin 294'ünü (%36,6) üniversite, 232'sini(%28,9) lise, 119'unu(14,8) ortaokul, 93'ünü(%11,6) ilkokul, 66'sını (%8,2) yüksek lisans/doktora oluşturmuştur.

Tablo 9: Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık toplam gelir düzeyleri

Aylık Gelir TL	Sayı	Yüzde
.-2500	159	19,8
2501-5000	279	34,7
5001-7500	184	22,9
7501-10000	110	13,7
10001-.	72	9,0
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerini aylık toplam gelir düzeyinin 279'unu(%34,7) 2501-5000, 184'ünü(%22,9) 5001-7500, 159'unu(%19,8) .-2500, 110'unu (%13,7) 7501-10000, 72'sini(%9,0) 10001-. oluşturmaktadır.

Tablo 10: Araştırmaya katılan öğrencilerin algıladıkları akademik başarı durumlarının düzeyleri

Algıladıkları Akademik Başarı	Sayı	Yüzde
Çok İyi	102	12,7
İyi	304	37,8
Orta	330	41,0
Kötü	48	6,0
Çok Kötü	20	2,5
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine göre akademik başarı durumlarının düzeyinin 330'unu (%41,0) orta, 304'ünü (%37,8) iyi, 102'sini (%12,7) çok iyi, 48'ini (%6,0) kötü, 20'sini(%2,5) çok kötü oluşturmaktadır.

Tablo 11: Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Medya arkadaş sayısı

Sosyal Medya Arkadaş sayısı	Sayı	Yüzde
100 kişiden az	217	27,0
101-500 arası	333	41,4
501-1000 arası	166	20,6
1001-2000 arası	45	5,6
2001 ve fazlası	43	5,3
Toplam	804	100,00

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya arkadaş sayılarının 333'ünü (%41,4) 101-500 arası, 217'sini (%27,0) 100 kişiden az, 166'sını (%20,6) 501-1000 arası, 45'ini (%5,6) 1001-2000 arası, 43'ünü (%5,3) 2001 ve fazlası oluşturmaktadır.

Tablo 12: Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Medyada günlük ortalama geçirdikleri süre

Sosyal Medyada Günlük Ortalama Geçirdikleri Saat	Sayı	Yüzde
2 saatten az	256	31,8
2-4 arası	329	40,9
4-6 arası	132	16,4
6 saatten fazla	87	10,8
Toplam	804	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medyada günlük ortalama geçirdikleri süre, 329'unu (%40,9) 2-4 saat arası, 256'sını (%31,8) 2 saatten az, , 132'sini (%16,4) 4-6 saat arası, 87'sini (%10,8) 6 saatten fazla oluşturmaktadır.

Tablo 13: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin cinsiyete göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklemeler için t-test analiz sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	X	ss	t	SD	p
Kimlik karmaşası	Kız	499	2,2560	,69288	-1,193	802	,233
	Erkek	305	2,3156	,67943	-1,198	652,398	,231
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Kız	499	1,8054	,70841	-2,207	802	,028
	Erkek	305	1,9204	,73033	-2,191	627,504	,029
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Kız	499	2,8236	,91016	-1,249	802	,212
	Erkek	305	2,9038	,83653	-1,275	684,361	,203
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Kız	499	2,4183	1,04118	1,285	802	,199
	Erkek	305	2,3221	1,01253	1,293	656,531	,196

Tablo 13'ü incelediğimizde cinsiyete göre kimlik karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık, mesleki rolün değersizleşmesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı; kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Kimlik karmaşası $t(802)=-1,193$ $p=,233$, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası $t(802)=-2,207$ $p=,028$, yakınlığa karşı yalıtılmışlık $t(802)=-1,249$ $p=,212$, mesleki rolün değersizleşmesi $t(802)=1,285$ $p=,199$ şeklinde olduğu görülmüştür. Buna göre bölünmüş kişiliğin kızlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 14: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin sınıflara göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	6,960	2	3,480	7,470	,001	+
	Gruplar İçi	373,131	801	,466			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	9,189	2	4,594	9,078	,000	+
	Gruplar İçi	405,377	801	,506			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	14,444	2	7,222	9,452	,0000	+
	Gruplar İçi	612,044	801	,764			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	1,539	2	,769	,724	,485	-
	Gruplar İçi	851,736	801	1,063			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 14'ü incelediğimizde sınıflara göre kimlik karmaşası ile mesleki rolün değersizleşmesi alt boyutu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı; diğer alt boyutlar arasında anlamlı düzeyde bir farkın olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası($F(2,801)=7,470$ $p=,001$) dir ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 10.sınıf>9.sınıf>11.sınıf şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası ($F(2,801)=9,078$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 10.sınıf>9.sınıf>11.sınıf şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık ($F(2,801)=9,452$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 10.sınıf>9.sınıf>11.sınıf şeklinde sıralandığı görülmüştür.

Tablo 15: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin eğitim gördükleri kurum türüne göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	14,024	5	2,805	6,114	,000	+
	Gruplar İçi	366,067	798	,459			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	17,240	5	3,448	6,925	,000	+
	Gruplar İçi	397,325	798	,498			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	23,639	5	4,728	6,258	,0000	+
	Gruplar İçi	602,849	798	,755			
	Toplam	629,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	13,914	5	2,783	2,646	,022	+
	Gruplar İçi	839,360	798	1,052			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 15'i incelediğimizde eğitim gördüğü kurum türüne göre kimlik karmaşasını bütün alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası($F(5,798)=6,114$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Fen Lisesi>Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi>BİLSEM>Anadolu Lisesi>İmam Hatip Anadolu Lisesi>Sosyal Bilimler Lisesi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası($F(5,798)=6,925$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Fen Lisesi>Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi> İmam Hatip Anadolu>BİLSEM>Anadolu Lisesi>Sosyal Bilimler Lisesi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık ($F(5,798)=6,258$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Fen Lisesi>BİLSEM>Anadolu Lisesi>Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi>Sosyal Bilimler Lisesi>İmam Hatip Anadolu Lisesi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi($F(5,798)=2,646$ $p=,022$)dir ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi>Fen Lisesi>BİLSEM>İmam Hatip Anadolu Lisesi>Anadolu Lisesi> Sosyal Bilimler Lisesi şeklinde sıraladığı görülmüştür.

Tablo 16: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin kardeş sayılarına göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	6,773	5	1,355	2,895	,013	+
	Gruplar İçi	373,318	798	,468			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası	Gruplar Arası	7,526	5	1,505	2,951	,012	+
	Gruplar İçi	407,039	798	,510			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	10,280	5	2,056	2,662	,021	+
	Gruplar İçi	616,208	798	,772			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	5,421	5	1,084	1,021	,404	-
	Gruplar İçi	847,854	798	1,062			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 16'yı incelediğimizde kardeş sayılarına göre kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık ile anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu; fakat mesleki rolün değersizleşmesi ile anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı görülmüştür. Kimlik karmaşası(F(5,798)=2,895 p=,013)dür ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu tek çocuk>5 ve daha fazla kardeş>4 kardeş>1 kardeş>3 kardeş>2 kardeş şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası(F(5,798)=2,951 p=,012)dir ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 5 ve daha fazla>tek çocuk>4 kardeş>1 kardeş>2 kardeş>3 kardeş şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık (F(5,798)=2,662 p=,021)dir ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu tek çocuk>5 ve daha fazla>3 kardeş>1 kardeş>2 kardeş>4 kardeş şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi(F(5,798)=1,021 p=,404) olarak görülmüştür.

Tablo 17: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin anne ve babanın birliktelik durumuna göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	1,847	2	,923	1,955	,142	-
	Gruplar İçi	378,244	801	,472			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	1,632	2	,816	1,583	,206	-
	Gruplar İçi	421,934	801	,516			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	5,668	2	2,834	3,656	,026	+
	Gruplar İçi	620,820	801	,775			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	2,660	2	1,330	1,252	,286	-
	Gruplar İçi	850,615	801	1,062			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 17'yi incelediğimizde anne ve babanın birliktelik durumlarına göre yakınlığa karşı yalıtılmışlık alt boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkisi olduğu; kimlik karmaşası ve diğer bütün alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde olmadığı saptanmıştır. Kimlik karmaşası(F(2,801)=1,955 p=,142), kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası (F(2,801)=1,583 p=,206), mesleki rolün değersizleşmesi(F(2,801)=1,252 p=,286) olarak görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık

(F(2,801)=3,656 p=,026)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu anne ve baba ayrı>anne ve baba birlikte> anne ya da baba vefat etti şeklinde sıralandığı görülmüştür.

Tablo 18: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	5,407	4	1,352	2,883	,022	+
	Gruplar İçi	374,683	799	,469			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	7,141	4	1,785	3,501	,008	+
	Gruplar İçi	407,424	799	,510			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	7,772	4	1,943	2,509	,041	+
	Gruplar İçi	618,716	799	,774			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	8,355	4	2,089	1,975	,096	-
	Gruplar İçi	844,920	799	1,057			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 18’i incelediğimizde anne eğitim düzeyine göre kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkisi olduğu; fakat mesleki rolün değersizleşmesi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Kimlik karmaşası (F(4,799)=2,883 p=,022) dir ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans/Doktora>Ortaokul>Üniversite>Lise>İlkokul mezunu şeklinde sıraladığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası (F(4,799)=3,501 p=,008)dir ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans/Doktora>Ortaokul>Lise>Üniversite>İlkokul mezunu şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık (F(4,799)=2,509 p=,041) dir ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans/Doktora> Üniversite>Ortaokul> Lise> İlkokul mezunu şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi (F(4,799)=1,975 p=,096) olarak görülmüştür.

Tablo 19: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	4,237	4	1,059	2,252	,062	-
	Gruplar İçi	375,853	799	,470			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	2,367	4	,592	1,147	,333	-
	Gruplar İçi	412,198	799	,516			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	17,322	4	4,330	5,680	,000	+
	Gruplar İçi	609,166	799	,762			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	6,332	4	1,583	1,493	,202	-
	Gruplar İçi	846,943	799	1,060			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 19’u incelediğimizde baba eğitim düzeylerine göre yakınlığa karşı yalıtılmışlık alt boyutu arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu; kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, mesleki rolü değersizleşmesi arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı görülmüştür. Kimlik karmaşası(F(4,799)=2,252 p=,062), kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası (F(4,799)=1,147p=,333), mesleki rolün değersizleşmesi(F(4,799)=1,493 p=,202) olarak görülmüştür.

Yakınlığa karşı yalıtılmışlık ($F(4,799)=5,680$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans/Doktora> Üniversite> Lise> İlkokul> Ortaokul mezunu şeklinde sıralandığı görülmüştür.

Tablo 20: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	2,949	4	,737	1,562	,183	-
	Gruplar İçi	377,142	799	,427			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	3,907	4	,977	1,901	,108	-
	Gruplar İçi	410,658	799	,514			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	3,953	4	,988	1,268	,281	-
	Gruplar İçi	622,535	799	,779			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	8,809	4	2,202	2,084	,081	-
	Gruplar İçi	844,466	799	1,057			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 20'yi incelediğimizde ailelerin aylık gelir düzeylerine göre kimlik karmaşası ve bütün alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı görülmüştür. Kimlik karmaşası($F(4,799)=1,562$ $p=,183$), kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası($F(4,799)=1,901$ $p=,108$), yakınlığa karşı yalıtılmışlık ($F(4,799)=1,268$ $p=,281$), mesleki rolün değersizleşmesi($F(4,799)=2,084$ $p=,081$) olarak görülmüştür.

Tablo 21: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin kendilerine göre akademik başarı durumlarına göre sosyal medya kullanım düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	4,441	4	1,110	2,362	,049	+
	Gruplar İçi	375,649	799	,470			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	12,326	4	3,082	6,121	,000	+
	Gruplar İçi	402,239	799	,503			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	2,641	4	,660	,846	,496	-
	Gruplar İçi	623,847	799	,781			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	11,911	4	2,978	2,828	,024	+
	Gruplar İçi	841,364	799	1,053			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 21'i incelediğimizde öğrencilerin algıladıkları akademik başarı durumlarına göre kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, mesleki rolün değersizleşmesi arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu; yakınlığa karşı yalıtılmışlık arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı saptanmıştır. Kimlik karmaşası($F(4,799)=2,362$ $p=,049$)dur ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu çok kötü>kötü>çok iyi>orta>iyi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası($F(4,799)=6,121$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu çok kötü>kötü>çok iyi>orta>iyi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi($F(4,799)=2,828$

p=,024)dür ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu çok kötü>kötü>orta>çok iyi>iyi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık (F(4,799)=,846 p=,496) olarak görülmüştür

Tablo 22: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin sosyal medyadaki arkadaş sayısına göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	60,411	4	15,103	37,748	,000	+
	Gruplar İçi	319,680	799	,400			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	79,760	4	19,940	47,586	,000	+
	Gruplar İçi	334,805	799	,419			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	34,645	4	8,661	11,693	,000	+
	Gruplar İçi	591,843	799	,741			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	88,654	4	22,163	23,160	,000	+
	Gruplar İçi	764,621	799	,957			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 22'yi incelediğimizde sosyal medyadaki arkadaş sayılarına göre kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası(F(4,799)=37,748 p=,000)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 2001 ve daha fazla>1001-2000 arası>501-1000 arası>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası(F(4,799)=47,586 p=,000)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 2001 ve daha fazla>1001-2000 arası>501-1000 arası>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık (F(4,799)=11,693 p=,000)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 501-1000 arası>1001-2000 arası>2001 ve daha fazla>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi(F(4,799)=23,160 p=,000)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 2001 ve daha fazla>1001-2000 arası>501-1000 arası>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür

Tablo 23: Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin sosyal medyada günlük ortalama geçirdikleri saate göre kimlik karmaşası düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	P	Anlamlı Fark
Kimlik karmaşası	Gruplar Arası	48,435	3	16,145	38,944	,000	+
	Gruplar İçi	331,656	800	,415			
	Toplam	380,091	803				
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası	Gruplar Arası	58,523	3	19,508	43,832	,000	+
	Gruplar İçi	356,042	800	,445			
	Toplam	414,565	803				
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Gruplar Arası	16,569	3	5,523	7,244	,000	+
	Gruplar İçi	609,919	800	,762			
	Toplam	626,488	803				
Mesleki Rolün Değersizleşmesi	Gruplar Arası	101,609	3	33,870	36,048	,000	+
	Gruplar İçi	751,666	800	,940			
	Toplam	853,275	803				

Tablo 23'ü incelediğimizde sosyal medyada günlük ortalama geçirilen saate göre kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası(F(3,800)=38,944 p=,000)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6

saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası($F(3,800)=43,832$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6 saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür. yakınlığa karşı yalıtılmışlık ($F(3,800)=7,244$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6 saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi($F(3,800)=36,048$ $p=,000$)dır ve yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6 saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür.

Tablo 25: Kimlik karmaşası ve alt boyutları arasındaki korelasyon analizi

Değişkenler	1	2	3	4
Kimlik karmaşası(1)	1	,862**	,772**	,825**
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası(2)	,862**	1	,424**	,622**
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık (3)	,772**	,424**	1	,499**
Mesleki Rolün Değersizleşmesi(4)	,825**	,622**	,499**	1

** $p<.01$ * $p<.05$

Tablo 25'i incelediğimizde kimlik karmaşası ve kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu; kimlik karmaşası ve yakınlığa karşı yalıtılmışlık arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu; kimlik karmaşası ve mesleki rolün değersizleşmesi arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası ve yakınlığa karşı yalıtılmışlık arasında pozitif orta düzeyde bir ilişki olduğu; kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası ve mesleki rolün değersizleşmesi arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu; yakınlığa karşı yalıtılmışlık ve mesleki rolün değersizleşmesi arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, pandemi sürecinde, sosyal medya kullanan farklı tür liselerde uzaktan eğitim gören öğrencilerin demografik değişkenler açısından kimlik karmaşası boyutlarını araştırmaktır.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinden sonra varılan sonuçlara göre:

- ✓ Cinsiyete göre kimlik karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık, mesleki rolün değersizleşmesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı; kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Buna göre bölünmüş kişiliğin kızlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.
- ✓ Sınıflara göre kimlik karmaşası ile mesleki rolün değersizleşmesi alt boyutu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı; diğer alt boyutlar arasında anlamlı düzeyde bir farkın olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası yapılan post-hoc Tukey testlerisyonu10.sınıf>9.sınıf>11.sınıf şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 10.sınıf>9.sınıf>11.sınıf şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 10.sınıf>9.sınıf>11.sınıf şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yani 10. Sınıflar sosyal medyadaki hayatları ile gerçek hayatları arasındaki bağı en çok koparan ve arkadaşlık ilişkilerini sosyal medya üzerinden yürüten sınıf olarak belirlenmiştir.

- ✓ Eğitim gördüğü kurum türüne göre kimlik karmaşasını bütün alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası Fen Lisesi>Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi>BİLSEM>Anadolu Lisesi>İmam Hatip Anadolu Lisesi>Sosyal Bilimler Lisesi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası Fen Lisesi>Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi> İmam Hatip Anadolu>BİLSEM>Anadolu Lisesi>Sosyal Bilimler Lisesi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık Fen Lisesi>BİLSEM>Anadolu Lisesi>Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi>Sosyal Bilimler Lisesi>İmam Hatip Anadolu Lisesi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi>Fen Lisesi>BİLSEM>İmam Hatip Anadolu Lisesi>Anadolu Lisesi> Sosyal Bilimler Lisesi şeklinde sıraladığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre Fen Lisesi ve Meslek Lisesinde eğitim gören öğrencilerin kimlik karmaşası düzeyi en yüksek çıkan ve sosyal medyadan en çok etkilenen öğrencilerdir.
- ✓ Kardeş sayılarına göre kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, Yakınlığa karşı yalıtılmışlık ile anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu; fakat mesleki rolün değersizleşmesi ile anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı görülmüştür. Kimlik karmaşası, yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu tek çocuk>5 ve daha fazla kardeş>4 kardeş>1 kardeş>3 kardeş>2 kardeş şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 5 ve daha fazla>tek çocuk>4 kardeş>1 kardeş>2 kardeş>3 kardeş şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu tek çocuk>5 ve daha fazla>3 kardeş>1 kardeş>2 kardeş>4 kardeş şeklinde sıralandığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre tek çocuk ve 5ten fazla kardeşe sahip olan öğrencilerde gerçek hayatları ile sosyal medyadaki hayatları arasında gerçeklik algısının bozuk olduğu görülmüştür.
- ✓ Anne ve babanın birliktelik durumlarına göre yakınlığa karşı yalıtılmışlık alt boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkisi olduğu; kimlik karmaşası ve diğer bütün alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde olmadığı saptanmıştır. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu anne ve baba ayrı>anne ve baba birlikte> anne ya da baba vefat etti şeklinde sıralandığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre anne ve babası ayrı olan öğrenciler insan ilişkilerini daha çok sosyal medya üzerinden yürüttüğü ve gerçek hayattaki ilişkilerinin sosyal medyadaki ilişkiler kadar etkili olmadığı görülmüştür.
- ✓ Annenin eğitim düzeyine göre kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık boyutu arasında anlamlı düzeyde bir ilişkisi olduğu; fakat mesleki rolün değersizleşmesi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Kimlik karmaşası, yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans/Doktora>Ortaokul>Üniversite>Lise>İlkokul mezunu şeklinde sıraladığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans Doktora> Ortaokul> Lise> Üniversite>İlkokul mezunu şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans/Doktora>Üniversite>Ortaokul>Lise>İlkokul mezunu şeklinde sıralandığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre Yüksek Lisans/Doktora yapan anneye sahip öğrencilerin sosyal medyadaki konularından kötü etkilendiği ve gerçek hayatlar bağlarının koptuğu görülmüştür.
- ✓ Baba eğitim düzeylerine göre yakınlığa karşı yalıtılmışlık alt boyutu arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu; kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, mesleki rolü değersizleşmesi arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu Yüksek Lisans/ Doktora > Üniversite > Lise > İlkokul>Ortaokul mezunu şeklinde sıralandığı görülmüştür.

- ✓ Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre kimlik karmaşası ve bütün alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı görülmüştür.
- ✓ Öğrencilerin algıladıkları akademik başarı durumlarına göre kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, mesleki rolün değersizleşmesi, kimlik karmaşası arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu; yakınlığa karşı yalıtılmışlık arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olmadığı saptanmıştır. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu çok kötü>kötü>çok iyi>orta>iyi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu çok kötü>kötü>orta>çok iyi>iyi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik karmaşası için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu çok kötü>kötü>çok iyi>orta>iyi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre akademik başarıları düzeyinin düşük olduğunu düşünen öğrencilerin gerçek hayattaki ve sosyal medyadaki hayatları arasında büyük bir fark olduğu görülmüştür.
- ✓ Sosyal medyadaki arkadaş sayılarına göre kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 2001 ve daha fazla>1001-2000 arası>501-1000 arası>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası için 2001 ve daha fazla>1001-2000 arası>501-1000 arası>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 501-1000 arası>1001-2000 arası>2001 ve daha fazla>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 2001 ve daha fazla>1001-2000 arası>501-1000 arası>101-500 arası>100 kişiden az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre arkadaş sayısı çok fazla olanlarda kimlik karmaşası, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası ve mesleki rolün değersizleşmesi düzeyini arkadaş sayısı az olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani arkadaş sayısı fazla olan öğrencilerin sosyal medyadaki hayatlarına gerçek hayatlarından daha farklı yansıttığı ve hatta daha çok önem verdiği görülmektedir.
- ✓ Sosyal medyada günlük ortalama geçirilen saate göre kimlik karmaşası ve alt boyutları arasında anlamlı bir düzeyde ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Kimlik karmaşası için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6 saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6 saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6 saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Mesleki rolün değersizleşmesi için yapılan post-hoc Tukey testleri sonucu 6 saatten fazla>4-6 saat arası>2-4 saat arası>2 saatten az şeklinde sıralandığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre sosyal medyada geçirilen zaman arttıkça sosyal medyadaki hayatımız ve gerçek hayatımız arasındaki benzersiz farkın giderek arttığı ve bu gerçek-sanal algısını ayırt etmenin giderek zorlaştığı görülmüştür. Ayrıca insan ilişkilerinin dijitalleştiği yani gerçek hayatta gördüğümüzde tanımayacağımız insanların fikirlerinin önem verildiği, ilişkilerin sadece sosyal medya üzerinden yürütüldüğü görülmüştür. Yani sosyal medyada daha az zaman geçirenler gerçek hayatlarına ve gerçek insan ilişkilerine daha çok önem verdiği görülmüştür.
- ✓ Kimlik karmaşası ve alt boyutları arasındaki korelasyon analizine göre kimlik karmaşası ve kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu; kimlik karmaşası ve yakınlığa karşı yalıtılmışlık arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu; kimlik karmaşası ve mesleki rolün değersizleşmesi arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası ve yakınlığa karşı yalıtılmışlık arasında pozitif orta düzeyde bir ilişki olduğu; kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası ve mesleki rolün değersizleşmesi arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu; yakınlığa karşı

yalıtılmışlık ve mesleki rolün değersizleşmesi arasında pozitif yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Yani sonuç olarak bütün alt boyutlar ve kimlik karmaşası kendi aralarında pozitif ve orta/yüksek sonuç görülmektedir. Yani bütün alt boyutlar birbiri ile doğru orantılı olacak şekilde sonuçlar vermiştir.

5. ÖNERİLER

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerinin internet erişimi için gerekli cihaz ve bağlantı imkânlarını veliler ellerinden geldiğince sunmaktadırlar. Bu imkânı sahip öğrenci sayısı Covid-19 pandemi sürecinde artmıştır. Öğrencilerin sosyal etkileşimden uzak bir şekilde geçirdiği pandemi süreci, onların akranlarıyla iletişim kurma ve sohbet etme ihtiyacına imkân tanıyan sosyal ağları kullanmalarında ve sosyal medyada geçirdikleri sürede önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Sosyal ağların kullanımı kötü yönetildiğinde, bireysel ve toplumsal düzeyde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Sosyal medya da kimlikler, diğerinin beğenisine sunulan, değer biçilen ve üzerinde diğerinin şekillendirildiği birer emtiaya dönüşebilmektedir. Ebeveynler çocuklarının sosyal medyada geçirdikleri süreyi ve niteliğini kontrol etmelidirler.

Kimlik ve rol karmaşası döneminde ergenler, olasılıkları keşfederler ve keşiflerinin sonucuna göre kendi kimliklerini oluşturmaya başlarlar. Toplum içinde bir kimlik duygusu oluşturamama ("büyüdüğümde ne olmak istediğimi bilmiyorum") rol karışıklığına yol açabilir. Rol karmaşası, bireyin kendisinden veya toplumdaki yerinden emin olmamasını içerir. Rol karmaşası veya kimlik krizine tepki olarak, bir ergen farklı yaşam tarzlarını (örneğin iş, eğitim veya siyasi faaliyetler) denemeye başlayabilir. Birini bir kimliğe zorlamak da olumsuz bir kimlik oluşturma şeklinde isyan ve buna ek olarak mutsuzluk duygusuna neden olabilir. Ebeveynler bu dönemin sağlıklı atlatılabilmesi için ayrıca çaba göstermelidir. Rol model olma, rol model oluşturacak ortamlar sunma, okul psikolojik danışmanlık servisinden yardım alma girişimlerinde bulunmalıdır.

Araştırmacılar, bir kimliğe güçlü bir bağlılık gösterenlerin, yapmayanlara göre daha mutlu ve daha sağlıklı olma eğiliminde olduklarını bulmuşlardır (Karaş, Ciecuch, Negru & Crocetti, 2015).

Ebeveynler çocuklarının ergenlik döneminde sosyal ortamlar sağlamalı, mutlu ilişkiler ve bu ilişki içinde bağlılık, güvenlik ve özen duygusu ile sonuçlandırılmalıdır. Yakınlıktan kaçınmak, bağlılıktan ve ilişkilerden korkmak izolasyona, yalnızlığa ve bazen de depresyona yol açabildiği unutulmamalıdır.

Kaynaklar

- Adams, G. R., & Marshall, S. K. (1996). A developmental social psychology of identity: Understanding the person-in-context. *Journal of adolescence*, 19(5), 429-442.
- Akçay, H. & Hülür, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanımı ve Dijital Şizofreni Üzerine Bir Araştırma. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 6 (14), 146-175.
- Alavi, S. S., & Jannatifard, F. (2012). Internet addiction Defenitions. *Dimensions, Diagnosi: Isfahan University of Medical Science (Persian)*.
- Avcı, K., Çelikden, S.G., Eren, S. (2015) Tıp öğrencilerinin tıpta sosyal medya kullanımına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi: Kesitsel bir çalışma. *BMC Med Eğitim* 15, 18 (2015).
- Başlar, G. (2013). Yeni Medyanın Gelişimi ve Dijitalleşen Kapitalizm. *Akademik Bilişim Konferansları*, İstanbul, URL: <http://ab.org.tr/ab13/bildiri/247.pdf>
- Beard, K. W. (2005). Internet addiction: a review of current assessment techniques and potential assessment questions. *CyberPsychology & Behavior*, 8(1), 7-14.

- Binark, M. ve Bayraktutan, Sütçü G. (2008). Türkiye’de İnternet Kafeler: İnternet Kafeler Üzerine Üretilen Söylemler ve Mekan-Kullanıcı İlişkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 41(1), 113-148.
- Bostan, T, Bostan, A, Farsak, Ş. (2021). Özel Yetenekli Öğrencilerin Yaşam Doyumu ve Öz Duyarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (6), 83-111. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atlas/issue/60404/871885>
- Bostan, T., Bostan, A., Sarpkaya, S., & Yabacı, A. (2020a). Lise öğrencilerinin siber zorbalık düzeyleri ve siber zorbalığa karşı verdikleri tepkilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Premium e-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 4(9), 321-332.
- Bostan, T., Bostan, A., Sarpkaya, S., & Yabacı, A. (2020b). Lise Öğrencilerinin Aleksitimi Düzeylerinin Yalnızlık ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(59), 2651-2663.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Cadima, R., Ojeda Rodríguez, J., & Monguet Fierro, J. M. (2012). Social networks and performance in distributed learning communities. *Educational technology and society*, 15(4), 296-304.
- Can, L., & Kaya, N. (2016). Social networking sites addiction and the effect of attitude towards social network advertising. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 235, 484-492.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi.
- Dereboy F., Çelen N. (2012) Türk Gençlerinde Kimlik Gelişimi ve Kimlik Sorunları. Türkiye’de Gençlik: Ne Biliyoruz? Ne Bilmiyoruz? M. Eskin, Ç. Dereboy, H. Harlak, F. Dereboy (Ed), Ankara, *Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Yayınları*, s.83-119.
- Elcil, Ş. & Şahiner, D. (2014). Uzaktan Eğitimde İletişimsel Engeller. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 6 (1) , 21-33
- Ellison, N. B.,Steinfeld, C. ve Lampe, C. (2007) .The Benefits Of Facebook "Friends:" Social Capital and College Students Use Of Online Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143-1168.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis* (No. 7). WW Norton & company.
- Erikson, E. H. (1980). On the generational cycle an address. *International Journal of Psycho-Analysis*, 61, 213-223.
- Griffiths, M. (2005). A ‘components’ model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance use*, 10(4), 191-197.
- Guedes, E., Sancassiani, F., Carta, M. G., Campos, C., Machado, S., King, A. L. S., & Nardi, A. E. (2016). Internet addiction and excessive social networks use: what about Facebook?. *Clinical practice and epidemiology in mental health: CP & EMH*, 12, 43.
- Hamid, S., Waycott, J., Chang, S., & Kurnia, S. (2011). Appropriating online social networking (OSN) activities for higher education: Two Malaysian cases. *Changing Demands, Changing Directions. Proceedings ascilite Hobart*, 526-538.
- Hamid, S., Waycott, J., Kurnia, S., & Chang, S. (2015). Understanding students' perceptions of the benefits of online social networking use for teaching and learning. *The Internet and higher education*, 26, 1-9.

- Hazar, M. (2011). Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 1(32), 151-175.
- Karaş, D., Ciecuch, J., Negru, O., & Crocetti, E. (2015). Relationships between identity and well-being in Italian, Polish, and Romanian emerging adults. *Social Indicators Research*, 121(3), 727-743.
- Keleş, E. Demirel, P. (2011)Facebook'un Örgün Eğitimde Sosyal Ağ Olarak Kullanılması. 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu; 2011.
- Onat, F. ve Alikılıç Ö. A. (2008). Sosyal Ağ Sitelerinin Reklam ve Halkla İlişkiler Ortamları Olarak Değerlendirilmesi. *Journal of Yasar University*, 3(9), 1111-1143.
- Özdemir, A. (2013). *Yönetim Bilimlerinde İleri Araştırma Yöntemleri*. İstanbul, Beta.
- Sadock, B. J., & Sadock, V. A. (2000). *Kaplan & Sadock's comprehensive textbook of psychiatry*, Vols. 1-2. lippincott Williams & Wilkins publishers.